

ÖVERSÄTTNINGAR

BASILEIOS DEN STORE, *OM GIRIGHETEN (DE AVARITIA)*

Tord Fornberg (tord.fornberg@telia.com)

Newmaninstitutet

Inledning

Basileios den store (Basileios av Caesarea) har tillsammans med sin yngre bror Gregorios av Nyssa och deras gemensamme vän Gregorios av Nazianzos gått till historien som de tre stora kappadokiska fäderna vid mitten av 300-talet. Han föddes omkring år 330 i en rik och from kristen mindreasiatisk godsägarfamilj (se t.ex. Gregorios av Nyssa, *Den heliga Makrinas liv*). Han kände tidigt dragningen till ett asketiskt liv och begav sig därför efter avslutade studier i retorik år 356 ut på en längre rundresa till kloster i östra Medelhavsregionen. Han bosatte sig efter återkomsten i familjehemmet för ett stilla liv i relativ askes tillsammans med likasinnade. Hans klosterregler, som har fått en oöverskådlig betydelse för det österländska klosterväsendet, sprang fram ur de erfarenheter som han därvid gjorde.

Detta innebar inte att han var främmande för de filosofiska och religiösa strömningarna i den utgående antika världen. Ännu på sin ålderdom höll Basileios, alltsedan år 370 biskop i Caesarea i Kappadokien, fast vid detta arv. Det var inte möjligt att förstå den värld där den i och med kejsar Konstantin segerrika kyrkan kom att leva utan ingående kännedom om det hedniska grekiska arvet.

Basileios viktigaste insats på det dogmatiska området bestod av kampen för att säkra de beslut som hade fattats vid det första ekumeniska konciliet i Nicaea år 325. Han kom därvid främst att vända sig mot

arianismen med dess betoning att Jesus inte fullt ut var Gud utan endast den mest perfekta av alla skapade varelser. Debatten kom också att gälla Andens ställning i gudomen, och utan att explicit fastslå att Anden är av samma natur (*homoousios*) som Fadern och Sonen förutsatte Basileios att så är fallet. På det sättet var han med och banade vägen för beslutet vid det andra ekumeniska konciliet i Konstantinopel år 381, två år efter hans egen död år 379.

Basileios måste också brottas med frågan om världslig rikedom. Under 300-talet strömmade människor, många av dem förmögna, in i kyrkan, dock inte alltid av religiös övertygelse utan ofta av rent pragmatiska skäl. Kyrkan stöddes nu av de makthavande som det fanns all anledning att hålla sig väl med. Den predikan som har översatts här (*Homilia 6, De avaritia*) är ett exempel på hur Basileios behandlade frågan om förhållandet mellan andlig och världslig rikedom. En världslig rikedom som inte beaktar de fattigas legitima behov leder obönhörligen till Guds straffdom.

Den grekiska text som här har översatts har hämtats från Migne, *Patrologia graeca* 31, spalt 277–304. En tysk översättning föreligger i Anton Stegmann, *Basileios der Grosse. Ausgewählte Homilien und Predigten* (Bibliothek der Kirchenväter 47; München: Kösel och Pustet, 1925), sid. 239–257.

Översättning

(1) Vi har nyligen talat om den rike unge mannen (Matt 19:16), och en uppmärksam åhörare kommer naturligtvis ihåg hur texten då utlades. Framför allt att det inte är fråga om samme man som den laglärde hos Lukas (Luk 10:25–37). Den senare var nämligen en som sökte sak med honom genom att ställa försåtliga frågor. Men denne frågade uppriktigt men utan att ta emot svaret i lydnad. Han skulle ju inte ha gått sin väg bekymrad (Matt 19:22), när Herren svarade på ett sådant sätt, om han hade ställt sina frågor till honom med en baktanke. Därför kan vi beskriva hans karaktär som splittrad. Å ena sidan framställer Ordet honom som berömvärd, å den andra sidan som olycklig och på allt sätt desperat (Matt 19:23, 26). Det att han erkände den sanne läraren och, undvikande fariseernas skrytsamhet, laglärdas idéer och skriftlärdas arrogans, riktade detta tilltal till den ende sanne och gode läraren, det är vad som berömdes. Också det var förvisso lovvärt, att han fann anledning att ställa frågan hur han skulle ärva det eviga livet. Men något annat avslöjar faktiskt hela hans karaktär, att han inte såg till det sant goda utan i stället frågade efter det som de flesta uppskattar. Detta att han hade lärt de frälsande lärdomarna som han hade fått av den sanne läraren men inte skrev ner dem i sitt eget hjärta och inte heller omsatte dem i handling, utan gick sin väg sorgsen och bländad av girighetens lidelse, avslöjar att hans vanor var obeständiga och hans inre oharmoniskt. Kallar du honom Mästare utan att handla som en lärjunge? Erkänner du att han är god men avvisar hans gåvor? Ändå är det ju uppenbart, att den som är god ger goda gåvor. Du frågar om det eviga livet men visar att du fullt ut hänger dig åt att njuta av det nuvarande livet.

Vilket bud som är hårt, tungt eller svårt för dig har Mästaren formulerat? *Sälj allt du har och ge åt de fattiga* (Matt 19:21). Om han hade förelagt dig lantbrukets mödor eller affärslivets risker, eller vad helst som framstår som mödosamt för dem som ägnar sig åt affärer, då borde du ha blivit bedrövad över budordet och ha svårt att leva upp till det. Men när han lovar att på detta sätt, på en enkel väg som inte för med sig någon möda eller ansträngning, göra dig till arvinge av det eviga livet, då glädder du dig inte över frälsningens lätthet, utan du går bort, bekymrad till sinnes och ledsen, och du gör allt det om intet för dig som du tidigare har stått ut med. Ty om du, som du själv säger, inte har begått mord eller äktenskapsbrott, inte har stulit eller vittnat falskt mot någon (Matt

19:20), så är det ditt eget fel att detta inte nyttjar till något för dig, eftersom du inte lägger till det som återstår, det enda genom vilket du kan gå in i Guds rike. Om en läkare lovade att återställa dina av naturen eller sjukdom stympade lemmar, skulle du då inte ha lyssnat med glädje? Men när själarnas store läkare vill göra dig fullkomlig, du som saknar det viktigaste, tar du inte emot nådegåvan utan är missnöjd och butter. Uppenbarligen lever du fjärran från detta bud och vittnar falskt om dig själv att du har älskat din nästa som dig själv. Se, det som Herren har befallt avslöjar, att du helt saknar den sanna kärleken. Ty om det som du har försäkrat skulle vara sant, att du alltsedan din ungdom har hållit budet om kärleken och därför har gett åt var och en lika mycket som åt dig själv, varifrån kommer då denna din rikedom på ägodelar? Omsorg om de behövande är att dela med sig av rikedomerna. Om var och en ska få något litet för det nödvändiga livsuppehållet, måste alla tillsammans fördela det som finns och spendera på dem. Därför har den som älskar sin nästa som sig själv inte mer ägodelar än nästan. Men du tycks ha många ägodelar. Varifrån kommer de? Det är tydligt, att du håller din egen njutning för mera värd än hjälp och tröst åt de många. Ju mer du lever i överflöd, desto mer brister du i kärlek. Du skulle ju sedan länge ha tänkt på att avstå från ägodelar, om du hade hyst kärlek till din nästa. Men nu har ägodelarna vuxit samman med dig mera än kroppens lemmar, och att skiljas ifrån dem smärtar dig lika mycket som en amputation av vitala kroppsdelar. Om du då hade klätt den nakne, om du hade gett ditt bröd åt den hungrande, om din dörr hade stått öppen för främlingen, och du hade varit föräldralösas fader, om du hade förbarmat dig över den maktlöse, vilken slags ägodelar skulle du nu bekymra dig om? Varför skulle det vara svårt för dig att avstå från det återstående, om du sedan länge tänkt dela ut det bland de fattiga? Vidare, ingen grämer sig över att använda sina pengar på marknaden för att för dem köpa det som man behöver. Ju lägre pris han köper det som är värdefullt för, desto mera gläder han sig åt den goda affären. Men du sörjer, om du måste ge bort guld och silver och ägodelar, det vill säga lämna ifrån dig sten och grus, för att förvärva det saliga livet.

(2) Hur använder du din förmögenhet? Kommer du att drapera dig i en dyrbar klädnad? Räcker det inte med en meterlång skjorta? Och att sedan svepa in sig i en enda mantel fyller hela behovet av kläder. Eller tänker du använda rikedomerna till festmat? Ett enda bröd räcker för att fylla magen. Varför är du då bedrövad som om du hade berövats något?

Den ära som följer av rikedom? Om du inte söker din ära här på jorden, kommer du att finna den sanna och strålande ära som väntar på dig i himmelriket. Redan det att ha rikedom är eftersträvansvärt, även om ingen nytta följer därav. Men alla vet ju, att iver efter onyttiga ting saknar mening. Det som jag ska säga kommer likväl att framstå som paradoxalt för dig, men det är sannare än allt annat. När rikedom delas just på det sätt som Herren påbjuder, är det givet att den blir bestående. Men när den behålls, brukar den gå förlorad. Om du vakar över den, kommer du inte att behålla den. Men om du delar ut den, kommer du inte att förlora den. *Ty han delade ut, han gav åt de fattiga. Hans rättfärdighet förblir i evighet (Ps 112:9).*

Men det är inte bara för kläder och mat som rikedom är eftersträvansvärd för de flesta, utan den är ett medel som har tänkts ut av djävulen och som pekar på mängder av tillfällen till utgifter för de rika, så att det som är överflödigt och onyttigt kommer att efterfrågas som något nödvändigt, och ingenting är nog för dem när det gäller att fundera ut nya utgifter. De delar ju upp sin rikedom på såväl de nuvarande som de framtida behoven. De sätter av en del för sig själva, resten för barnen. Sedan fördelar de rikedomerna med tanke på olika slags utgifter. Hör hur deras tankar går! En del av rikedomerna ska användas, en del ska läggas undan. Det som tjänar behoven ska överskrida gränsen för vad som behövs. En del ska möjliggöra utsmyckandet av huset, en annan ska bekosta den yttre glansen. En del ska täcka överdrivna kostnader för den som är på resa, en annan ska göra livet ljusst och respektabelt för den som stannar hemma vid hemmets hård. Jag häpnar alltså över påhittigheten vad gäller alla extravaganta ting. Man har otaliga vagnar, en del transporterar deras packning, andra dem själva. Med koppar och silver är de täckta. Mängder av hästar, liksom människorna registrerade utifrån deras faders ädla härstamning. Somliga bär omkring dem i staden i all deras överflöd, andra används vid jakt, andra åter är tränade för resor. Betsel, sadelgjordar och halsprydnader, allt är av silver, allt glittrar av guld. Purpurfärgade täcken smycker hästarna som om de vore brudgummar. En mängd mulor indelade efter färg; de som leder dem följer efter varandra, somliga går före, andra eskorterar. Antalet övriga slavar är oändligt, och de tillfredsställa allt deras lyxbegär: de är uppsyningsmän, förvaltare, trädgårdsmästare, de är kunniga i alla slags uppgifter, både nödvändiga och de som har uppfunnits för att tillfredsställa njutning och lyx: kockar, bagare, munsänkare, jägare, skulptörer, konstnärer, de som befrämjar varje slags njutning. Hjordar av kameler,

somliga med bördor, andra på bete, hjordar av hästar, nötboskap, får och grisar, deras herdar, landområden som kan föda alla dessa och dessutom genom sin avkastning låta rikedom växa. Bad i staden, bad på landet. Hus som glänser av alla slags stenar, ett av frygisk sten, ett annat av lakoniska eller thessaliska plattor. Av dessa värmer några på vintern, medan andra ger svalka på sommaren. Golvet är prytt med mosaik, guld täcker taket. Om någon av väggarna inte har några plattor, smyckas den av målade blommor.

(3) Medan rikedom fortfarande är obegränsad trots att den används för en mängd syften, grävs den ner i jorden och förvaras i gömställen. Framtiden är osäker, oväntade behov kanske kommer att drabba oss. Det är ju osäkert, om du kommer att få behov av det nedgrävda guldet. Straffet för det omänskliga beteendet är däremot inte osäkert. När du trots mängder av idéer inte lyckades göra slut på din rikedom, gömde du den i jorden. Vansinnigt vanvett, att leta i jorden så länge som guldet fanns i gruvorna, för att sedan när det har blivit funnet åter låta det försvinna där. Vidare, menar jag, händer det dig, att när du gräver ner rikedom gräver du också ner ditt hjärta. *Ty där din skatt är, heter det, där är också ditt hjärta* (Matt 6:21). Buden förargar dem, eftersom dessa för sig själva framställer livet som inte värt att leva, så snart man inte ägnar sig åt meningslösa njutningar. Det tycks mig som att den unge mannens, eller hans likasinnades, lott liknar en resenärs, som av önskan att besöka en stad, med möda har tillryggalagt hela vägen dit men sedan just där kanske rastar vid något av gästhusen utanför stadsmurarna och av rädsla för en ringa ansträngning gör den redan genomlidna mödan resultatlös genom att avstå från att se det vackra i staden. Sådana är de som bejakar att göra allt annat men vägrar att avstå från sina ägodelar. Jag känner många som fastar, ber, suckar, visar upp all slags fromhet som inte kostar något, samtidigt som de inte ger en enda slant åt dem som lider nöd. Vilken nytta har de av sina övriga dygder? Himmelriket tar inte emot dem, eftersom, säger man, *det är lättare för en kamel att komma genom ett nålsöga än för en rik att komma in i himmelriket* (Luk 18:25). Och trots att budskapet är så tydligt och den som har gett det är så trovärdig, är de som lyder få. "Hur ska vi leva, om vi har gjort oss av med allt?" säger man. "Hur kommer livet att gestalta sig, om alla säljer och avstår från sina ägodelar?" Fråga inte mig om innebörden i Herrens befallningar! Lagstiftaren vet, hur man förenar också det omöjliga med lagen. Men ditt hjärta prövas som i en vågskål, huruvida det föredrar det

sanna livet eller den nuvarande njutningen. Det är rimligt, att de som tänker förnuftigt förvaltar sin förmögenhet väl och inte använder den för egen njutning, och att de gläder sig när de förlorar den, som om de gör sig av med främmande saker och inte sörjer som om de förlorade det som är deras eget. Varför är du då ledsen? Varför smärtar det dig att höra: *Sälj dina ägodelar* (Matt 19:21)? Även om de skulle följa dig till det kommande (livet), skulle de inte vara något att hålla fast vid, eftersom de fördunklas av skatterna där. Och om de måste förbli här, varför säljer vi dem inte och tar med oss vinsten som vi får? Du är ju inte illa till mods, när du betalar med guld och köper en häst. Men du gråter, om du betalar med sådant som är förgängligt och i stället tar emot himmelriket. Du avvisar den som ber dig och vägrar en gåva, samtidigt som du funderar på myriader av svepskäl för utgifter.

(4) Vad ska du svara domaren, du som kläder väggarna men inte ger kläder åt en människa, du som smyckar hästarna men inte tar någon notis om din dåligt klädd broder, du som låter vetet ruttna men inte ger mat åt de hungriga och som gräver ner guldets men föraktar den som lider nöd? Om då en lyxälskande hustru bor tillsammans med dig, blir sjukdomen dubbel. Hon upptänder begäret av lyx, hon tar del i stegrandet av njutningslustan och inspirerar de fåfängliga önskningarna. Hon tänker på ädelstenar, på pärlor, smaragder och hyacinter. Hon tänker på guld, somligt låter hon bearbeta, annat väver hon in, när hon låter sjukdomen tillta genom all slags smaklöshet. Strävan efter dessa ting är inte någon bisyssla, utan natt och dag bekymrar hon sig om detta. Och mängder av smickrare stöder dem i deras begär, samlar färgare, guldsmeder, salvmakare, vävare och broderare. Hon ger inte sin man någon tid att andas ut från hennes ständiga krav. Ingen rikedom räcker för att tillfredsställa de kvinnliga önskemålen, inte ens om den flyter i floder, när de frågar efter utländsk salva som om den vore olja från torget, eller purpur från havet, snäckor samt siden snarare än ull från får. Guld inefattar de dyrbaraste stenar, somligt smyckar deras pannband och halsband, annat åter deras bälten eller är ringar på händer och fötter. De som älskar guld gläder sig åt att vara bundna med handbojor, om det blott är guld som binder dem. När kan då den som är slav under kvinnliga begär bekymra sig om sin själ? Ty liksom stormar och vågor sänker de murkna båtarna, så dränker kvinnornas onda böjelser de svaga sjä-larna hos dem som de bor med. Eftersom alltså rikedom splittras av man och hustru på så många saker, när de överträffar varandra i att få

upp ögonen för fåfängliga ting, får han rimligtvis inget tillfälle att ens inifrån huset betrakta dem som står utanför. Men om du hör: *Sälj dina ägodelar och ge åt de fattiga*, för att få väggkost till den eviga vilan, går du bort bekymrad. Om du i stället hör: *Ge dina ägodelar till lyxälskande hustrur, ge till stenhuggare, timmermän, mosaikläggare och konstnärer*, då gläder du dig som om du förvärvar något värdefullare än ägodelarna.

Ser du inte dessa murar, som med tiden har blivit ruiner, och vilkas lämningar sticker upp som landmärken överallt i staden? Hur många fattiga fanns inte i staden när de uppfördes, och som för denna strävans skull föraktades av dem som då var rika? Var ser man nu det strålande byggnadsverket? Var finns nu han som avundades för dessa storverks skull? Har de inte rasat samman och blivit förstörda, liksom de som våra barn bygger på lek i sanden? Ligger han inte i Hades och ångrar sig över sin iver för fåfängliga ting? Var insiktsfull! Små och stora murar fullgör samma uppgift.

När jag har kommit in i en vulgär och nyrik mans hus och sett hur det är smyckat med alla slags blommor, vet jag, att denne inte äger något värdefullare än det som syns, att han pryder det som saknar en själ samtidigt som han lämnar sin egen själ osmyckad. Säg mig, vilket viktigt behov tillfredsställer soffor och bord av silver, sängar och stolar av elfenben, eftersom rikedomens för den skull inte kom de fattiga till del, fastän de i massor stod vid porten och gav ifrån sig varje slags klagande ljud. Du nekar dem en gåva och säger att det är omöjligt att hjälpa dem som ber. Du bedyrar med din tunga, men du avslöjas av din hand. Ty fastän din hand tiger, basunerar den ut lögnen, då den glittrar av stenen i ringen. Hur många kan inte en enda av dina ringar befria från fattigdom? Hur många fallfärdiga hus kan den inte bygga upp? En enda av dina klädeskistor kan klä en hel frysande folkhop. Men du framhärdar i att sända bort den fattige tomhänt utan att frukta det rättvisa i domarens vedergällning. Du har inte visat barmhärtighet, du kommer inte att möta barmhärtighet. Du har inte öppnat ditt hus, du kommer att sändas bort från riket. Du har inte gett något bröd, du kommer inte att ta emot det eviga livet.

(5) Men du kallar dig själv fattig. Och jag håller med dig. Fattig är nämligen den som behöver mycket. Eftersom era begär är omätliga, har ni behov av mycket. Du är ivrig att till de tio talenterna lägga tio andra

(Matt 25:14–30). Eftersom det blir tjugo, strävar du efter lika många ytterligare. Det som kommer till stillar aldrig ditt begär utan ger nytt bränsle åt din önskan. På samma sätt som tillgången på mera vin blir en förevändning för de redan berusade att dricka, längtar de nyrika, så snart de har förvärvat mycket, efter mera. De ger näring åt sjukdomen genom det som ständigt tillkommer, och deras iver vänds till motsatsen. Det som de har, hur mycket det än är, gläder dem ju inte lika mycket som det som saknas bedrövar dem, det som de påstår saknas dem. Därför plågas deras själ alltid av bekymmer, eftersom de tävlar med varandra till övermått.

De borde i stället glädja sig och vara tacksamma över att de är mera förmögna än många andra. Men de är nedslagna och plågade, eftersom de överträffas av en eller två av de väldigt rika. När de har hunnit i kapp denne förmögne, blir de genast ivriga att komma i nivå med den som är ännu rikare. Och när de har överträffat honom också, flyttar de över sin ambition till någon annan. På samma sätt som de som klättrar uppför en stege alltid lyfter sin fot till en högre pinne och inte stannar förrän de har nått toppen, upphör inte heller dessa med sin strävan efter makt förrän de har nått toppen, och när de faller slår de ihjäl sig på grund av höjden. Alltings skapare har gjort fågeln Seleukis omäntlig till fromma för människorna. Du har däremot gjort din egen själ omäntlig till skada för många. Ty vadhelst ögat ser längtar den girige efter. *Ögat blir aldrig mätt på att se* (Pred 1:8), och den penningkäre blir aldrig mätt av att ta. Hades säger inte: "Det räcker" (Ords 27:20; 30:16). Inte heller har den girige någonsin sagt: "Det räcker." När kommer du att använda de ting som du redan har? När ska du njuta av dem, du som ständigt ägnar din möda åt att förvärva? *Ve er som samlar hus efter hus och lägger åker till åker för att ta något från nästan* (Jes 5:8 LXX).

Vad är det du gör? Söker du inte massor av förevändningar för att lägga beslag på din nästas egendom? Grannens hus skymmer för mig, säger han, man för oväsen, man tar emot hemlösa, eller vilken som helst anklagelse man händelsevis finner på, man trakasserar och fördriver, ständigt drar och sliter man och slutar inte förrän man tvingat andra att flytta. Vad var det som dödade Navot från Jisreel (1 Kung 21)? Var det inte Achavs längtan efter hans vingård? Den girige är en dålig granne i staden, dålig på landet. Havet känner sina gränser, och natten överskrider inte sina gamla gränslinjer. Men den girige respekterar ingen tid, han känns inte vid någon gräns, han tar inte hänsyn till någon turordning utan härmar eldens kraft. Han griper tag i allt, han förtär allt. Och

liksom floderna har en första ringa början, och de sedan efter hand genom tillflöden får en oemotståndlig tillväxt och genom sitt flödes kraft sveper undan det som står emot, har också de som har nått maktens topp tagit emot kraft från dem som redan har utsatts för våld till att ytterligare handla orätt, och de förslavar de återstående genom de redan orätt behandlade, och ett övermått av ondska ger dem ytterligare makt.

Även de som redan har lidit av ondskan bidrar till att skada och handla orättfärdigt mot andra, när de erbjuder hjälp som har avtvingats dem. Ty vilken granne, vilken inneboende, vem än som har haft med den rike att göra, sveps inte med? Inget motstår rikedomens kraft. Allt underkastar sig dess tyranni, allt böjer sig för dess makt, eftersom var och en av de orätt behandlade tänker mera på att inte lida ytterligare ont än att få straff utkrävt för det som har hänt tidigare. Den rike hämtar ett par oxar, han plöjer, han sår, han skördar det som inte är hans. Om du opponerar dig, blir du slagen. Om du klagar, åtalas du för ärekränkning, du kan bli gripen och sitta i fängelse. Falska vittnen är beredda att sätta ditt liv i fara. Du kan vara glad om du kommer undan med att ge något extra.

(6) Jag skulle önska att du något lite andas ut från dina orättfärdiga gärningar och ger tid åt ditt förnuft, så att du kan tänka igenom hurudant det mål är, som din iver efter dessa ting har eftersträvat. Du har så och så många hektar fruktbar mark, så många andra hektar planterad mark, berg, slätter, dalar, floder och källor. Vad väntar dig efter allt detta? Väntar inte allt som allt en meter jord på dig? Kommer inte den börda som några få stenar utgör att räcka till förvar för din ömkansvärda kropp? Varför anstränger du dig? Varför bryter du mot lagen? Varför samlar du med dina händer sådant som är ofruktbart? Jag önskar, att det skulle vara ofruktbart och inte bränsle för den eviga elden! Ska du aldrig nyktra till från denna berusning? Ska du inte komma till insikt och bli din egen? Ska du inte ha Kristi domstol för ögonen? Vad ska du svara, när de som du har handlat orätt mot står runt omkring dig i en cirkel och anklagar dig inför den rättfärdige domaren? Vad ska du alltså göra? Vilka advokater ska du anställa? Vilka vittnen kan du presentera? Hur ska du övertyga den omutlige domaren? Där finns ingen talare och ingen retorik som kan dölja sanningen för domaren. De som smickrat dig följer inte med, inte dina pengar, ingen rang och värdighet. I avsaknad av vänner och medhjälpare kommer du att lämnas utan förespråkare, utan försvarare och skamsen, du kommer att vara sorgsen,

nedslagen, övergiven och mållös. Ty vart du än vänder blicken kommer du att se bevisen för dina onda gärningar, här den föräldralöses tårar, där änkans klagan, från ett annat håll de fattiga som misshandlats av dig, tjänarna som du har piskat, grannarna som du har förbittrat. Allt kommer att stå fram inför dig; en hemsk kör av dina gärningar kommer att omge dig. Ty liksom skuggan följer kroppen, följer synderna sjä-larna, tydligt speglade deras handlingar. Därför finns där ingen möj-lighet att förneka, utan till och med den skamlösa munnen är tillsluten. Vars och ens gärningar kommer att vittna utan ord men visa hurudana de var som vi gjorde. Hur skulle jag kunna visa fram deras hemskhet inför dina ögon? Om du vill lyssna, om du vill ge efter, tänk på den da-gen när *Guds vrede uppenbaras från himlen* (Rom 1:18). Kom ihåg Kristi strålande ankomst, *när de som har gjort det goda skall uppstå till livet, och de som har gjort det onda skall uppstå till domen* (Joh 5:29). Då drabbar evig skam syndarna, och *en glupande eld som skall förtära dem som trotsar* (Heb 10:27). Detta bör bekymra dig, men budordet ska inte bekymra dig. Hur ska jag få dig att skämmas? Vad ska jag säga? Längtar du inte efter riket? Fruktar du inte Gehenna? Varifrån ska man finna bot för din själ? Om nämligen det hemska inte skrämmer och det glädjefyllda inte lockar, talar vi till ett hjärta av sten.

(7) Genomskåda, människa, rikedomens natur! Varför har du bedårats så mycket av guld? Guldet är ju sten, silvret är sten, en pärla är sten, var och en av stenarna är bara sten: krysolit, beryll, agat, hyacint, ametist och jaspis. Dessa utgör höjden av rikedom. Av dem lägger du undan somliga och gömmer dem, du till och med döljer stenarnas lyster i mör-ker. Andra bär du omkring, stoltserande med de värdefullastes glans. Säg, vilken nytta har du av att vinka med en hand som blixtrar av ste-nar? Rodnar du inte av skam över att liksom havande kvinnor vara lys-ten efter stenar? Ty de knaprar på små stenar, medan du girigt söker de finaste stenarna, som sardonyx, jaspis och ametist.

Vilken självupptagen person har kunnat lägga en enda dag till sitt liv? Vem har döden skonat för rikedomens skull? Vem har sjukdom undvikit för pengarnas skull? Hur länge ännu kommer guldet, det som är själarnas ankarkätting, dödens metkrok och syndens bete, att finnas till? Hur länge rikedom, den som leder till krig och för vars skull va-pen smids och svärd skärps? För dess skull förnekar släktingar naturen, och bröder ser mordlystet på varandra. För rikedomens skull försörjer ödemarkerna mördare, havet pirater och städerna falska angivare. Vem

är lögnens fader, vad ger upphov till förfalskade skrivelser och ligger bakom falska eder? Är det inte rikedom? Är det inte strävan efter denna? Vad utsätter ni er för, människor? Vem har för er förvandlat det som är ert till att bli ett instrument mot er? En hjälp att leva, för inte gavs väl ägodelarna som en resurs för onda gärningar? En lösepenning för själen, inte ett medel till undergång?

Men rikedom är nödvändig för barnens skull. Detta är ett förskönande svepskäl för girighet. Ty ni hänvisar till barnen men tillfredsställer det egna hjärtat. Kasta inte skulden på den som är oskyldig. Han har en egen herre, en egen förvaltare. Han har tagit emot livet från en annan, från honom väntar han sitt livsuppehälle. Kanske skrevs evangelierna inte till de som är gifta? *Om du vill bli fullkomlig, sälj det som du har och ge åt de fattiga* (Matt 19:21). När du bad Herren om många barn, när du satte värde på att bli barnafader, lade du då till detta: "Ge mig barn, så att jag kan överträda dina bud. Ge mig barn, för att jag inte ska komma in i himmelriket." Vem kan garantera sonens val, att han kommer att använda det som han har fått på rätt sätt? Ty för många har rikedom blivit en tjänare åt tygellösheten. Eller hör du inte vad Predikaren säger: *Jag har sett något eländigt: hopsparad rikedom blir sin ägares olycka* (Pred 5:12–13 LXX), och åter *Jag måste lämna det till den som kommer efter mig. Vem vet om han är vis eller dåraktig* (Pred 2:18–19)? Se alltså till, att du inte har samlat ihop rikedom med stor möda och sedan har gjort den till bränsle för andras synder. Då finner du dig bestraffad dubbelt, både för det du själv har förbrutit och för det du har utrustat någon annan till. Är inte själen närmare dig än varje barn? Kommer den dig inte närmare än allt annat? Ge själen försteg när det gäller arvet, ge den rikliga resurser för livet, och sedan kan du fördela din egendom bland barnen. Men barn som inte har tagit emot något från sina föräldrar har många gånger byggt hus åt sig själva. Men din själ som du själv har övergett, från vem kommer den att finna barmhärtighet?

(8) Det som har blivit sagt har sagts till de som är fäder. De barnlösa, vilken förskönande motivering för sparsamhet framkastar de för oss? Jag säljer inte mina ägodelar, inte heller ger jag till de fattiga, på grund av de nödvändiga behoven för mitt eget liv. Alltså är Herren inte din lärare, inte heller är det evangeliet som präglar ditt liv, utan du stiftar din egen lag. Men ge akt på vilken slags fara du råkar i, när du tänker så. Ty om Herren har angett, att något är nödvändigt för oss men du

åsidosätter det som omöjligt, säger du inget annat än att du själv är förnuftigare än laggivaren.

När jag har njutit av dem under hela mitt liv, kommer jag att efter min levnads slut göra de fattiga till arvingar av mina ägodelar, sedan jag genom brev och testamenten har pekats ut som ägare av det som har varit mitt. När du inte längre är bland människorna, då kommer du att visa människokärlek! När jag får se dig död, då ska jag säga att du visar broderskärlek. Du kommer att få mycken tack för din givmildhet, eftersom du, när du ligger i graven och åter har blivit jord, har blivit generös med dina pengar och storsint! Säg mig, för vilken tid kommer du att begära lön, för livstiden eller för tiden efter döden? Medan du levde, njöt du av livets goda, du levde i lyx och tålde inte ens att se de fattiga. Men när du är död, hurudant är då ditt handlande? Vilken lön är man skyldig för ditt arbete? Visa vad du har gjort och begär ersättning! När marknaden har stängt, gör ingen några affärer. Ingen som kommer efter tävlingarna får segerkransen, ingen som kommer efter striderna betraktas som hjälte. Det är alltså uppenbart, att det inte heller finns någon fromhet efter detta livet.

Med bläck och bokstäver har du utlovat goda gärningar. Men vem kommer att avslöja tidpunkten för din bortgång för dig? Vem kan garantera omständigheterna kring din död? Hur många har inte ryckts bort av våldsamma olyckor, så att de av smärtan inte ens har kunnat ge ifrån sig ett enda ljud? Hur många har inte febern gjort omdömeslösa? Varför väntar du på ett tillfälle, då du kanske inte ens kommer att vara herre över dina egna tankar? Mörk natt, svår sjukdom, och ingenstans finns någon som hjälper. Men den finns som lurar på arvet, är beredd att arrangera allt till sin egen fördel och göra dina planer om intet. När du då har sett dig omkring och fått se den ensamhet som omger dig, kommer du att inse din tanklöshet. Du kommer att sucka över ditt oförstånd att hålla efterlevnaden av buden i förvar till en tidpunkt, när tungan har gett upp och handen redan darrar och skakas av spasmer, så att din tanke varken kan uttryckas med rösten eller i skrift. Men även om allt har skrivits tydligt och varje ord uttalats klart, kan en enda in-skjuten bokstav vara nog för att helt förändra innebörden. Ett förfalskat sigill, två eller tre falska vittnen, skulle föra över hela arvet till andra.

(9) Varför bedrar du dig själv, när du missbrukar din rikedom till köttets njutning och lovar för framtiden saker som du inte längre kommer att kunna hålla? Som det som har sagts har visat, är din föresats ond: Så

länge jag lever ska jag glädja mig åt att njuta. Men när jag är död, ska jag fullgöra buden. Också till dig ska Abraham säga: *Du fick ut ditt goda medan du levde* (Luk 16:25). Den smala och trånga vägen (Matt 7:13–14) tar inte emot dig, om du inte lägger av rikedomens börda. Om du bär den, har du lämnat vägen, ty du har inte kastat av den som du blev tillsagd. Medan du levde, satte du dig själv före budordet. Efter döden och nedbrytandet, då hedrade du budordet mer än vad dina fiender gjorde. För att inte den eller den ska ta det, säger han, må Herren ta det. Och vad ska vi kalla detta, hämnd mot fienderna eller kärlek till nästan? Läs ditt testamente! Jag skulle vilja leva vidare och njuta av det som är mitt. Tack till döden, inte till dig. Ty om du vore odödlig, skulle du inte bry dig om buden. *Låt inte bedra er. Gud driver man inte med* (Gal 6:7). Inget som är dött förs fram till offeraltaret. Bär därför fram ett levande offer! Den som bär fram av sitt överflöd (Mark 12:41–44) tas inte emot. Men det som återstår efter hela ditt liv, det bär du fram till din välgörare. Om du inte vågar välkomna förnäma personer med resterna från ditt bord, hur vågar du då försöka försonas med Gud med rester?

Ni som är rika, se vart habegäret leder och sluta upp med att vara lidelsefullt fästa vid era ägodelar. Ju mer du älskar rikedom, desto viktigare måste det vara för dig att du inte lämnar efter dig något av det som hör dig till. Gör allt till ditt, ta med dig allt, lämna inte rikedom till främmande. Dina tjänare kommer kanske inte ens att klä dig i begravningskläder, utan göra så lite som möjligt av begravningen och gå arvingarna till mötes för att vinna deras välvilja. De kanske till och med överträffar dina egna tankar: "Det är dåligt omdöme," säger man, "att smycka en död och på ett kostsamt sätt begrava den som inte längre märker något. Varför skulle det inte vara bättre att de som lever kvar pryder sig med en dyrbar och härlig klädnad än att den dyrbara klädelsen ruttnar tillsammans med den döde? Vilken är nyttan med en utsökt grav, en dyrbar begravning och meningslös prakt? Det borde användas av de efterlevande för det som behövs för livet." Sådant kommer de att säga, både för att hämnas dig för din hårdhet och för att ge det som är ditt till de efterlevande. Föregrip alltså detta och begrava dig själv. Fromheten är en fin gravklädnad. Gå bort, klädd i allt. Gör rikedom till ditt eget smycke. Behåll den hos dig. Följ en god rådgivare, Kristus, som har älskat dig och blivit fattig för vår skull, för att vi ska bli rika genom hans fattigdom (2 Kor 8:9), han som har gett sig själv som lösepennning för oss (1 Tim 2:6).

Låt oss följa honom som är vis och inser vad som gagnar oss, eller låt oss ta emot honom som en som älskar oss, eller låt oss återgälda honom som vår välgörare. Låt oss framför allt göra det som har befallts oss, för att vi ska ärva det eviga livet som är i Kristus själv. Honom tillhör äran och väldet i evigheters evigheter. Amen.